

ביאורים במאמרי רבינו

מאמרי חסידות
מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
מבוארים ומפורשים

מאמר ד"ה
באתי לגני
יו"ד שבט ה'תשל"ח

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

מוקדש לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נדפס על-ידי ולזכות
דורון אלכסנדר יצחק בן מרדכי ליב
וזוגתו מרת דבורה לאה בת גדליה ירחמיאל
בניהם ובנותיהם
מנחם מענדל, מיכל, פריידא, שיינא, גדליה ירחמיאל

סלוצקין

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות
להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה
בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות
ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

ולזכות הוריהם
ר' מרדכי ליב בן ליפא
וזוגתו מרת אלנה בת ר' זאב וואלף
שטרן

מרת בריינדל שתחי' בת ר' יוסף חיים
שייפער
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ולעילוי נשמת
ר' גדליה ירחמיאל בן מיכל ע"ה
שייפער

פתח דבר

בשבח והודיה לה' יתברך, מוגש בזה לפני ציבור הלומדים מאמר נוסף בסדרת 'ביאורים במאמרי רבינו'.

מאמר זה נאמר על-ידי כ"ק אדמו"ר בהתוועדות יו"ד שבט ה'תשל"ח, ובו נתבארו עניינים בפרק השמיני של המשך באתי לגני ה'שי"ת השייך לשנה זו (תשע"ח), זאת בהתאם למנהג רבינו לבאר בכל שנה פרק אחד מתוך עשרים הפרקים של המאמר (ראה בארוכה ב'פתיח דבר' לתורת מנחם – באתי לגני ח"א).

בקונטרס זה נוספו למאמר קיצורים וסיכומים, ונתבארו העניינים והמושגים המובאים בו. הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ת ר' מנחם מענדל שיחי' אשכנזי, והסתייענו רבות בהסברים שהשמיע הרה"ח ר' יואל שיחי כהן בהזדמנויות שונות.

*

תודתנו נתונה להרה"ת יואב שיחי' למברג על כתיבת הסיכומים ועריכת הביאורים. כמו כן אנו מודים להנהלת קה"ת על נתינת רשות מיוחדת להדפסת המאמרים.

*

מאמר מבואר זה, מצטרף למאמרים ושיחות שיצאו לאור על ידנו בשנים קודמות, ובייחוד לסט הספרים "ביאורים במאמרי רבינו", שני כרכים, המאגד שלושים ואחד מאמרים, מסודרים לפי מועדי השנה, ערוכים מחדש בצורה בהירה. את הספרים ניתן להשיג בקה"ת ובחנויות הספרים המובחרות.

לבקשת רבים, ניתן להוריד את הקונטרס, כמו גם הקונטרסים האחרים שנתבארו על ידנו, בכתובת: www.biurim.022.co.il.

*

כבר אמר דוד המלך, "שגיאות מי יבין" (תהלים יט, ג), ויתכן שנפלו אי-הבנות בעניינים המבוארים. על כן בקשתנו שטוחה בפני ציבור המעיינים לשלוח אלינו את הערותיהם ונתן קנן בבוא העת אי"ה.

יהי רצון מהשי"ת שהעיסוק בדא"ח בכלל ובתורת רבינו במיוחד, יזרז את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט).

ר"ח שבט ה'תשע"ח

כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 כפר חב"ד. או: mm.ashkenazi@gmail.com

תוכן כללי

ענין המשכן – הפיכת השקר לקרש • בסטרא-אחרא נמשך מר' ק', הרומו על ירידת המעשה מטה בקליפות, אך בקדושה נמשך מד' ה' • מעלת המעשה שעל ידו דווקא ממשיכים חיות עליונה ופועלים המצוה • מעלת עולם העשייה שעל ידו מתעלה כל סדר ההשתלשלות והוא תכלית הבריאה

בס"ד. יו"ד שבת, ה'תשל"ח

(הנחה בלתי מוגה)

באתי¹ לגני אחותי כלה², וידוע המאמר של בעל ההילולא (שהוציאו לאור ליום ההילולא שלו)³, שמביא מאמר השיר השירים רבה⁴, לגני לגנוני^א, למקום שהיה עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה⁵, ואחר-כך הנה על-ידי שבעה ענינים בלתי רצויים (שנימנו שם) נתעלה ונסתלקה השכינה מארץ לרקיעים^ב, עד לרקיע השביעי, ואחר-כך עמדו צדיקים (החל מאברהם, אחד היה אברהם^ג) ועל-ידי מעשיהם הטובים הורידו את השכינה למטה, אברהם הוריד את השכינה מרקיע השביעי לששי, וכן הצדיקים שלאחריו, ועד שמשו רבינו, שהיה השביעי, וכל השביעין חביבין^ד, הוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ, כמו שנאמר^ה וירד הוי"ה על הר סיני, במתן תורה, ולאחרי כן, כדי שיהיה גם הענין דשכינה בתחתונים, בכל העולם כולו, נעשה הענין דושכנתי בתוכם^ו על-ידי עשיית המשכן, שמשם אורה יוצאה לכל העולם^ז.

1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השמיני* מד"ה באתי לגני ה'ש"ת.	6) יחזקאל לג, כד.
2) שה"ש ה, א.	7) ויקרא רבה פכ"ט, יא.
3) ד"ה באתי לגני ה'ש"ת.	8) יתרו יט, כ.
4) עה"פ (שהש"ר פ"ה, א).	9) תרומה כה, ח.
5) ראה גם ב"ר פי"ט, ז. במדב"ר פי"ג, ב.	10) ראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה.

ביאורים במאמרי רבינו

א "לגנוני"
בפי' יפה קול לשהש"ר שם "לגנוני היא החופה, אשר שמה עיקר דירת החתן" (וזהו גם שאומר המדרש "למקום שהיה עיקרי בתחילה"). וראה גם במת"כ במדב"ר פי"ג. וראה שוע"ר או"ח סי' תרלט: בימים הראשונים .. היו מתייחדין החתן והכלה בחדר מיוחד ואין שום אדם נכנס אצלם רק בעת שרוצים לשמח אותן ולאכול ולשתות עמהם וזה החדר נקרא חופה .. שהוא עיקר ישיבת החתן וכלה".

ב "עיקר שכינה בתחתונים היתה, ואחר-כך נסתלקה השכינה מארץ לרקיעים"
עיקר שכינה בתחתונים הוא שהתענוג

ג "אחד היה אברהם"
הפירוש הפשוט הוא שלמרות שאברהם היה אחד, בכל זאת קיבל את הארץ כולה. אך הפירוש הפנימי הוא שה"אחד" – התוכן דאחדות ה' – התעצם עם אברהם (לקו"ש ח"ד עמ' 1248).

סיכום: עיקר שכינה בתחתונים היתה, ועל ידי החטאים נסתלקה לרקיע השביעי. הצדיקים הורידו את השכינה, ועד למשה השביעי שהורידה למטה לארץ במתן תורה ובעשיית המשכן.

והנה עיקר ענינו של המשכן הוא כמו שנאמר¹¹ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, היינו, שמעצי שטים עשו קרשים, ומהקרשים עשו את המשכן, ושם נעשה ושכנתי בתוכם. ומבאר בארוכה במאמר פרטי הדברים, שענין זה מרומז גם בהשם [כתורת הבעש"ט¹² ד ששמו אשר יקראו לו בלשון הקודש מורה על עצם הדבר, וכמבואר גם באור תורה להרב המגיד¹³ על הפסוק¹⁴ כל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו, ששמו הוא הנפש חיה שלו ה'], הן בשם קרש, והן בשם (עצי) שטים שמהם נעשה הקרש. והענין בזה, דכיון ששבעה הענינים הבלתי רצויים היו ענין של שטות דלעומת-זה¹, שטות של העולם, כמאמר רז"ל¹⁵ אין אדם עובר עבירה אלא אם-כן נכנס בו רוח שטות ו', לכן צריך להיות שטות דקדושה, אהנייה ליה שטותיה לסבא¹⁶ (הועילה לו שטותו לזקן) ה', וזהו ענין עצי שטים, שטים מלשון שטות, שטות דקדושה, שמבטל את השטות דלעומת-

(11) תרומה כו, טו.

(12) תניא שעהייהו"א פ"א.

(13) סימן יד.

(14) בראשית ב, יט.

(15) סוטה ג, א.

(16) כתובות יז, א.

ביאורים במאמרי רבינו

ד "הבעש"ט .. הרב המגיד"

הולך ומונה כאן מתורתם של כל אחד מרבותינו נשיאנו (וכן הוא בכל מאמרי "באתי לגני" שנאמרו על-ידי רבינו מידי שנה בשנה). וראה תורת מנחם התוועדויות תשי"א ח"א עמ' 224 הטעם לכך.

ה "שמו .. מורה על עצם הדבר .. הנפש חיה שלו"

שם של כל דבר שקראוהו בלשון-הקודש אינו שם הסכמי, אלא הוא מורה על עצם הדבר חיותו ושורשו. ראה שעהייהו"א פ"א: "בכל הנבראים שבעולם, השמות שנקראים בהם בלשון-הקודש הן הן אותיות הדיבור המשתלשלות ממדרגה למדרגה מעשרה מאמרות שבתורה על-ידי חילופים ותמורות האותיות ברל"א שערים, עד שמגיעות ומתלבשות באותו נברא להחיותו".

הראיה לזה, כאשר האדם עסוק וטרוד מאוד, ויבואו בני אדם לדבר עימו לנוחה, אינו שומע ופונה אליהם, ולפעמים אוחזים בא' מאבריו כדי

להפרישו ועם כל זה אינו מרגיש, אכן אם יקראו אותו בשמו תיכף הוא נפרד מעסקיו וממחשבתו (אור תורה סעיף יד).

ו "לעומת זה"

הצד המנוגד לקדושה, כפי שנאמר "זה לעומת זה עשה אלוקים" (קהלת ז, יד).

ז "אין אדם עובר עבירה אלא כ נכנס בו רוח שטות"

שכן טבע כל ישראל שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, אלא שעל-ידי הרוח שטות שמכסה על האמת נדמה לו שגם כאשר הוא עובר עבירה עודנו מחובר להקב"ה. וראה בפרטיות ד"ה באתי לגני תשי"ג.

ח "שמות דקדושה, אהנייה ליה שמותיה לסבא"

בד"ה באתי לגני השי"ת (סעיף ה) מביא דוגמה לשטות דקדושה מהמסופר בגמ' (כתובות יז, א) אודות

זה. וכמו כן בנוגע לשקר העולם, שעושים משקר - קרש (שהרי שקר וקרש הם אותם אותיות, אלא בצירוף אחר), והיינו, שמהפכים את השקר, אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא (חושך נהפך לאור ומר למתוק)¹⁷, ועושים ממנו קרש(ים), ומתקרשים עושים את המשכן, ועל-ידי זה - וישכנו¹⁸ לעד עליה (בארץ), היינו, שבעולם-הזה התחתון שאין תחתון למטה הימנו (עד כדי כך, ששייך שם ענין השטות דלעומת-זה), תהיה השראת השכינה באופן של משכן (וישכנו), ואחר-כך באופן של מקדש (משכן איקרי מקדש¹⁹), ועד לבית המקדש הנצח²⁰ (לעד), מקדש אדני כוננו ידיך²¹.

סיכום: עיקר ענינו של המשכן הוא קרשי עצי שטים. שטים מל' שטות, שהופכים את רוח השטות הגורמת לחטוא לשטות של קדושה. קרש אותיות שקר, שהופכים את השקר לקרש המשכן. ועל ידי זה פועלים השראת השכינה בעולם.

ב) וממשיך לבאר בפרק ח בנוגע לפרטי האותיות שבתבת שקר (שצריכים להפכו ולעשותו קרש למשכן), שעיקרה הם האותיות ר' ק', שרומז למה שנאמר²² והבור ריק (ר' ק') אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו²³. ומה שיש בה גם אות ש', הנה "זהו שאיתא בזהר²⁴ ונטלין אות שי"ן, שהוא מה שלוקחין הארה דהארה מהארת החיות דקדושה, וזהו הקיום שלהם", והיינו, שהלעומת-זה אין לה קיום ומציאות בפני עצמה, ורק בגלל שיש בה איזה כוונה, שעל ידה יהיה הענין ד(אתכפיא ו)אתהפכא חשוכא, הנה כוונה זו נעשית החיות והמציאות של החושך. וזהו גם מה שהאותיות ר' ק' צריכים שתהיה אות ש' עמהם', אבל עיקר ענין הלעומת-זה (שקר) הם האותיות ר' ק'.

מא, סע"א - ד"ה אי נמי. תוס' שבועות טו, ב - ד"ה אין-.

(22) וישב לו, כד.

(23) שבת כב, א. פרש"י עה"פ.

(24) ח"א ב, ב.

(17) ראה זח"א ד, א.

(18) תהלים לו, כט.

(19) עירובין ב, א.

(20) ראה זח"ג רכא, א.

(21) פרשתנו (בשלח) טו, יז. ראה פרש"י ותוס' סוכה

ביאורים במאמרי רבינו

ענין הקרירות (קר), והקרירות מביאה לידי ריקנות ח"ו, שנעשה ריק מידיעת התורה ונמשך אחרי הנחות העולם (ראה ספר הערכים מערכת אותיות התורה - קר"ף עמ' שכג-ד).

י "האותיות ר' וק' צריכים שתהיה אות ש' עמהם"

מובא בזהר (ח"א בהקדמה ב, ב) הטעם על כך שבתבת שקר יש גם את האות ש' שהיא 'את קשוט' (אות אמת), לפי שהשקר עצמו אין לו קיום, ובכדי שיהיה לו קיום הוא דוקא כאשר יש

רב שמואל ב"ר יצחק שהיה מרקד לפני הכלה עם שלושה בדי הדס, זורק אחד ומקבל אחד. ר' זירא טען שהנהגתו זו באופן של קלות ראש בעצמו גורמת לזלזול בכבוד תלמידי חכמים. אולם כאשר הסתלק רב שמואל הפסיק עמוד של אש בינו לבין העם, ואז אמר עליו ר' זירא שהועילה לרב שמואל שטותו. כלומר, הנהגתו כשוטה העמידה אותו בדרגה גבוהה מאוד.

ט "מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו" אין בו מים הוא שאין בו לחלוהית דקדושה -

סיכום: עיקרה של תיבת שקר הוא אותיות ר' ק', הרומזות ל"זהבור רק אין בו מים", "מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו", והאות ש' היא החיות שהלעומת-זה לוקחת מקדושה.

ומבאר במאמר השייכות של האותיות ר' ק', דהנה, את זה לעומת זה עשה האלקים²⁵, ובנדון דידן, "הנה בקדושה נעשה מאות ד' ה', ובסטרא-אחרא נעשה מר' ק'. דק' ה"ה דומה בתמונתו לאות ה', אלא שבאות ה' הרגלים הם בשוה, ובאות ק' הרגל השמאלי הוא יורד למטה". וממשיך לבאר, "דהנה הג' קוין דאות ה' הם ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה (כמבואר בארוכה בלקו"ת בדרושי פרשת בלק²⁶), ולכן קנה השמאלי הוא נפסק מהשני קוין, להורות שהמעשה הוא נפסק מדיבור ומחשבה", והיינו, ששני הקוין שמלמעלה ומימין הם מחוברים זה בזה, בדוגמת דיבור ומחשבה שהם מחוברים זה מזה, והיינו, שהדיבור רק יוצא לחוץ, אבל לא נעשה נפרד²⁷ יא, מה-שאיין-כן מעשה, שנרמז בקו שמצד השמאל שמורה על הצמצום, שהרי כדי שתהיה הירידה למעשה הרי זה על-ידי שהאדם מצמצם את הכחות שלו שלא יהיו כפי שהם בריבוי במחשבה, ואפילו לא כפי שבאים בצמצום כדיבור, אלא בצמצום גדול יותר כו', ועד שהמעשה יכול להיות דבר נפרד, וכפי שרואים שעל-ידי כח העשייה יכול האדם

(25) קהלת ז, יד.

(26) בתחילתו.

(27) המשך תער"ב ח"א ס"ע תקלג ואילך. סה"מ

פר"ת ס"ע קמא ואילך. וראה גם לקו"ש חל"ט ע' 109 ואילך.

(28) ראה סה"מ תרס"א ס"ע קסז ואילך. עת"ר ס"ע

ביאורים במאמרי רבינו

בזולת שהוא כמהותו (המשך תער"ב ח"א פרס"א).

מה-שאיין-כן במעשה הזריקה, אין שום התלבשות נפשית של שכל או רגש, אלא הוא מבוסס על 'אימון' בלבד. ישמעאל פרא אדם (ללא שכל) ועם זה רובה קשת. ולכן זריקה נעשית בפס היד ולא באצבעות בהן מלובש השכל.

[ואפילו מעשה אמנות בו מלובש משהו מנפש האדם - הבנתו ורגשותיו (הנרגשות בפרטי הפעולה), הרי הן בצמצום גדול מכפי שהן במחשבה ודיבור]

משום כך, מעשה יש גם אצל בהמה, כגון התות צורות, דישה ברגליה, אך אין אצלה דיבור. וכן, אדם חרש, שאינו שומע ואינו מדבר, היינו שיש בו רק מעשה ללא דיבור - אין הוא נחשב בן דעת, שכן מעשה בא מנפש החיונית ולא השכלית.

בו בתחילתו יסוד של אמת. ולכן האותיות ק' ור' שהן 'אתון דיופא' נוטלות אות ש' עמהן, כי על-ידי זה דוקא יש להן קיום (הטעם לכן שלוקחין דוקא אות ש' - ראה בספר הערכים מערכת אותיות התורה אות ש' עמ' תכ ואילך).

יא "דיבור רק יוצא לחוץ אבל לא נעשה נפרד מה-שאיין-כן מעשה"

דיבור, למרות שהוא יוצא לזולת, סוף-סוף אינו נפרד מהאדם, שכן בעת הדיבור "דיבורי האדם קשורים ומחברים עם כוח הדיבור שלו" (ויאמר ה' אל אברם אעת"ד עמ' מד ואילך), מה-שאיין-כן מעשה יכול להיות נפרד מהאדם, וכמו בוריקת חפץ כלשהו, שפעולת הזריקה היא דוקא כאשר הכוח הזורק נבדל מהיד.

ועוד, הדיבור מכיל את השכל והמידות של האדם, ועד שישנו "דיבור חי .. חיי האדם מתגלים בדיבורו" (לקו"ש לט עמ' 109). לכן דיבור שייך רק

לזרוק את האבן מלמטה למעלה, וכמבואר בכמה מקומות²⁸ שזהו על-ידי שכח המעשה שלו נפרד ממנו, ומתלבש בהאבן להגביהו היפך טבעו, שיעלה מלמטה למעלה יב. ועל-פי זה מובן החילוק שבין אות ה' לאות ק', ש"אות ה' שבקדושה הוא כאשר ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה ממולאים מאור התורה, החכמה והמדות וכו'", "ואות ק' הם המחשבה דיבור ומעשה דלעומת-זה, ונעשה מאות ר', דאות ר' הוא מחשבה ודיבור דלעומת-זה כו' הנה נעשה על-ידי זה קנה הק' שהוא המעשה, והיינו שנופל במעשה לא טוב רחמנא לצלן, וזהו קנה הק' שיוורד למטה, והוא שעל-ידי מעשה לא טוב הרי הוא יורד למטה מטה".

סיכום: בצד הקדושה נעשית מאות ד' ה', היינו ששני הקוין המחברים מלמעלה ומימין רומזים על מחשבה ודיבור, והקו השמאלי הנפרד מורה על מעשה, שבא בצמצום גדול ויכול להיות נפרד מהאדם. ואילו בסטרא-אחרא נעשית מר' ק', היינו שהקו של המעשה יורד למטה, הרומו שמעשהו הרע מורידו למטה.

ג) **והענין** בזה, דהנה נתבאר בפרקים שלפני זה²⁹ שהחילוק שבין אות ד' (שממנה נעשה ה') לאות ר' (שממנה נעשה ק') מתבטא בנקודת היו"ד שמאחורי הד', שעל ידו נעשה מר' ד', והיינו, שתמורת אל אחר³⁰ נעשה הוי"ה אחד³¹ יג. ועל דרך זה בישראל, שדומין לבוראן³², שיש אצלם נקודת היהדות,

לא ואילך. תרצ"ב ע' עב ואילך. תרנ"ץ ע' מא ואילך.

31) ואתחנן ו, ד. ויק"ר שם.

29) פרק ו.

32) ראה ב"ר פס"ז, ת. במדבר"ר פ"י, ה. רות רבה

פ"ד, ג.

30) תשא לד, יד. ויק"ר פי"ט, ב.

ביאורים במאמרי רבינו

ומציאות מוגבל בששה קצוות חומרים, וטבע היש הוא שתופס מקום לעצמו ואינו מניח מקום לזולתו כי אם כאשר היש זולתו ידחפנו יסתירו ויסלקו". האפשרות לפעול עליו הינה רק בדרך התגברות וסילוק (על-ידי כוח פיזי). בשונה מאומנות שאינה מתנגשת עם טבע האבן שכן פועלת ב'צורה' שבכלי, בה ניתן לפעול בדרך המשכת שכל ורגש האדם בפרטי הכלי. [ככל שחומר הכלי מזוכך יותר, ניתן לפעול בו אומנות נאה יותר].

יב "להגביהו היפך טבעו שיעלה מלמטה למעלה"

הנאמר כאן שזריקה הינה "להגביהו היפך טבעו", הוא לכאורה כדי להדגיש שהכוח המתנתק מהיד ומלובש באבן הוא 'פיזי' ולא נפשי. שכן "האבן בטבעו אינו מתפעל מעניין רוחני, משכל לא יתפעל לפי שאינו מינו, מקור וחוס מתפעל גם האבן שמתחמם או מתקרר לפי שהם מינו .. וכאשר כח היד נושא את האבן היפך טבעו, הרי בהכרח לומר דכח הנבדל מכח התנועה שביד ונושא האבן הוא מהות ומציאות ממשי יותר מהאבן, עד שמתגבר עליו ומכריחו לילך נגד טבעו" (שובה ישראל תרנ"צ עמ' מג-ד).

יג "תמורת אל אחר נעשה הוי' אחד" במאמר ד"ה באתי לגני ה'שית" ס"ו: "שאם יחליף ר' במקום ד' או ד' במקום ר' הרי זה מחריב עולמות חס-ושלום, וכמו בפסוק שמע ישראל

הגורם לכך: כוח הזריקה פועל בחלק ה'חומר' שבאבן הנתפס בחוש המישוש "האבן הוא יש

ביאורים במאמרי רבינו

שאפילו בהיותה בבחינת אחריים י' (יו"ד מאחוריו), ועד שלכאורה אין זה ניכר במחשבה דיבור ומעשה שלו, מכל-מקום, כיון שיש בו נפש השנית בישראל שהיא חלק אלקה ממעל ממש³³, הנה סוף כל סוף הרי היא פועלת פעולתה, ובל ידח ממנו נדח³⁴, ועד שאפילו קודם שבא למעמד ומצב שדורש מסירות נפש, שאז הנה אפילו קל שבקלים מוסר נפשו על קידוש שמו יתברך (כמבואר בתניא³⁵), רוצה הוא לעשות כל המצוות כו' (כפסק דין הרמב"ם³⁶)^{טו}, ולכן אינו בבחינת ר', אלא בבחינת ד'. ובפרטיות יותר, הנה היו"ד שמאחורי הד' קאי על בחינת חכמה^{טו}, וכן על בחינת היסוד שעל ידו הוא היחוד דחסד וגבורה ומלכות (כמשנ"ת בפרק שלפנ"ז³⁷), והיינו, לפי שיסוד כולל את כל המדות י' שלמעלה ממנו, ועל ידו נמשך גם לבחינת המלכות, שנקראת כנסת ישראל, על שם שכונסת את כל הספירות כולם³⁸ יח.

33) תניא רפ"ב.

34) ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה תניא ספ"ט. הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

35) פיי"ח"ט.

36) הלי' גירושין ספ"ב.

37) פרק ז.

38) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"כ.

תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת שה"ש לח, ב.

ביאורים במאמרי רבינו

יו "יסוד כולל את כל המידות שלמעלה ממנו"

יסוד הוא הארת המידות בעת ההשפעה בפועל, וכגון בהשפעה הבאה ממידת החסד, שתחילה מופיע רגש החסד והאהבה שבלב, ולאחר מכן ההשפעה בפועל יכולה להעשות מתוך תחושת אהבה, ואזי תהיה ההשפעה מרובה וגדולה יותר.

"על דרך משל, ההתקשרות שמקשר האב שכלו בשכל בנו בשעת לימודו עמו באהבה ורצון שרוצה שיבין בנו, ובלעדי זה גם אם היה הבן שומע דיבורים אלו עצמם מפי אביו שמדבר בעדו ולומד לעצמו לא היה מבין כל כך כמו עכשיו .. והאב משפיע יותר כי על-ידי החשק והתענוג מתרבה ומתגדל שכלו בהרחבת הדעת" (אגה"ק ט"ו).

וכן הוא ביחס לשאר הספירות, שהארנת בעת ההשפעה בפועל נקראת בשם יסוד, ולכן "יסוד כולל את כל המידות שלמעלה ממנו".

יח "מלכות .. כונסת את כל הספירות כולם" בהמשך תער"ב פשכ"ד מבאר שמלכות

הוי' אלקינו הוי' אחד, שצריך להדגיש את הד', ואם מחליפו ח"ו באות ר' הרי זה מחריב עולמות, וכן לא תשתחוה לא-ל אחר, שצריך להדגיש את ה', ואם מחליפו ח"ו בד' הרי זה מחריב עולמות".

יד "בבחינת אחריים"

נקודה זו היא רק מאחוריהם, היינו שאינה מאירה בגילוי בפנימיותם בנוגע לפועל במחשבה דיבור ומעשה, והיא רק בהעלם אצלם (ראה גם באתי לגני תשל"ז ס"ו).

טו "רוצה הוא לעשות את כל המצוות"

וכפי שמצינו בהלכה, שאדם הצריך לתת גט לאשתו אבל הוא מסרב - כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, ואין זה נחשב גט שניתן בכפייה ונגד רצונו של הבעל, כי בעצם כל יהודי רוצה לעשות את כל המצוות.

טז "היו"ד .. קאי על בחינת חכמה"

בחכמה הרעיון השכלי הוא עדיין בבחינת נקודה, ורק אחרי הבינה והדעת הוא מתפשט לאורך ולרוחב כו'.

אמנם, גם כאשר ישנו הד' (על-ידי נקודת היו"ד שמאחוריו), שהוא ענין המחשבה והדיבור דקדושה, אין זה עדיין תכלית השלימות, אלא צריך לעשות מד' ה' (על-ידי הוספת קו השמאלי), שיומשך גם בענין המעשה. וכמבואר בהדרושים בענין הדר, שלא מספיק האות ד' שנעשית מהאות ר' (דר), אלא צריך לעשות מד' ה', ועל-ידי זה נעשה הדר, שמורה על תכלית השלימות. וכל זה הוא באות ה' (שנעשה מד', שיש לו יו"ד מאחוריו), שהרגל השמאלי דאות ה', שרומז על ענין המעשה, הוא באותה שורה ובאותם ממדים כמו ב' הקוין דמחשבה ודיבור. מה-שאיין-כן באות ק', הנה כיון שנעשית מר', שאין בו יו"ד אפילו לא מאחוריו, היינו, שהמחשבה והדיבור (ב' הקוין דאות ר') אינם כדבעי, אזי ההמשכה לענין המעשה היא בצורה של אות ק' (כמבואר בשער היחוד והאמונה³⁹ שכל אות היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה כו'), שהרגל השמאלי אינו מסתיים כדרך כל האותיות, אלא נמשך למטה מן השורה, שמורה על ההמשכה דלעומת-זה, למטה מהקדושה⁴⁰, וענינו באדם הוא המעשה דלעומת-זה, המעשה אשר לא יעשה⁴⁰ יט.

סיכום: הסיבה להבדל בהמשכת המעשה (ה' או ק'), נובעת מהחילוק בין האות ד' לר'. בד' יש נקודה של יו"ד מאחוריה, הרומזת לנקודת היהדות, ולכן הרגל של הה' (הנעשית מהד') היא בשורה אחת עם הד', רמז לכך שהמעשה הוא כדבעי. מה-שאיין-כן באות ר' אין יו"ד מאחוריה, ולכן הרגל של הק' (הנעשית מהר') נמשכת למטה מהשורה, רמז לכך שהמעשה הוא למטה מהקדושה.

ד) ועל-פי כל הנ"ל מובן גודל ענין המעשה, ובלשון המשנה⁴¹ המעשה הוא העיקר, שזוהי הנקודה שמבוארת בארוכה בסעיף זה, שלכן, כל זמן שיש רק ענין המחשבה והדיבור (ר'), אבל עדיין לא נעשה אות ק', שרגל השמאלי נמשך למטה כו', הנה עדיין אינו "יורד למטה מטה". ועל דרך זה בקדושה, שלא מספיק ענין המחשבה והדיבור כדבעי, שהוא ענין אות ד', שיש

תרכ"א ע' קצ.
41) אבות פ"א מ"ז.

39) פ"א. פ"ב בהגהה.
40) ראה אוה"ת תרומה ע' א'תקיד ואילך. סה"מ

ביאורים במאמרי רבינו

יט "למטה מן השורה .. המעשה אשר לא יעשה"
"דהנה רי"ש הוא מחשבה ודיבור דלעומת זה, ומזה נעשה נופל רחמנא-לצלן בענינים גסים, דכך היא אומנתו של יצר-הרע שמפתה את האדם מהקל אל החמור, והיינו כשמלא מחשבת זרות והרהורים רעים ודיבורים רעים .. הרי זה גורם שנכשל במעשה רחמנא-לצלן, תחלה באכילה ושתיה ואחר-כך עוד ועוד" (סה"מ תרכ"א ע' קצ).

נקראת 'מראה' "שכל הספירות מתראים ומתגלים בה .. והגם דבו"א גם כן כל ספירה כלולה מכל הספירות, הנה בז"א אין זה בבחינת התעצמות להיות אותה ספירה ממש, וכמו גבורה שבחסד (בהתגלות) אינו חסד .. אבל בבחינת מלכות הוא שהספירות המתראים בה מתעצמים בה .. וכמו מלך במשפט יעמיד ארץ והוכן בחסד כסאו".

בו יו"ד מאחוריו, אלא תכלית השלימות היא לעשות מד' ה'. וכמובא במאמר "דאיתא בכתבי האריז"ל⁴² דצדקה הוא צדק ה', שמאות ד' נעשה אות ה'", ויש להוסיף בזה, שבין הד' והה' יש אות ק', והיינו, שהד' והה' מקיפים את האות ק', ופועלים להיות אתהפכא חשוכא לנהורא כ.

סיכום: מהאמור מובן גודל ענין המעשה, הן בסטרא אחרא – שהירידה מטה היא ברגל השמאלית דווקא, והן בקדושה – שהתכלית היא לעשות מאות ד' ה'.

ה) **וזהו** גם מה שנתבאר בארוכה בתורת הבעש"ט שהובאה בכתר שם טוב⁴³ על הפסוק⁴⁴ גבורי כח עושי דברו, פירוש, שצריך האדם להיות במדריגה זו שהדיבור יהיה לו עשייה, רצונו לומר כשהוא בא אל הדיבור צריך לו לילך דרך ז' מדריגות, כי תחילה צריך להיות בבינה וכו' (ומונה את כל פרטי המדות) כא ואחר-כך בא דרך הפה, והוא מלכות⁴⁵ כב, והוא מדריגה התחתונה [וכמו למעלה, שכדי שתהיה מציאות הדיבור, בדבר הויה שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם⁴⁶, שבזה נכלל כל סדר ההשתלשלות, צריכה להיות ההמשכה מכל הספירות, ספירת

44) תהלים קג, כ.

45) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א).

46) תהלים לג, ו.

42) טעמי מצות פ' ראה. שער המצות וס' הלקוטים שם. ובכ"מ. וראה מאו"א מע' צדק.

43) סימן רלד.

ביאורים במאמרי רבינו

וגילוי ואילו יראה היא תנועה של צמצום והתאמת השפע למקבל), "ואחר-כך דרך התפארת" שעניינה פאר העולה ממיזוג גוונים שונים "כשהוא רוצה שתהיה תיבה שלמה או נצטרפו האותיות" זו לזו להרכיב תיבה שלמה, "ואז מתפארים בעיניו לדברם כך". "ואחר-כך צריך להיות דרך הניצוץ, שמנצח האותיות האחרים הרוצים לצאת בנענוע ה' מוצאות מנצח אותם ומדבר הדבר הצריך לו, ואחר-כך צריך להיות דרך הוד" (בענין הוד ראה בסידור עם דא"ח שער הל"ג בעומר). "יסוד – כשמחשבתו דבוק לדבורו. מלכות – בא דרך הפה" (כתר שם טוב סימן רלד. עוד בענין זה ראה ספר הערכים ערך אותיות עמ' מט ואילך).

כב "דרך הפה והוא מלכות"

כנאמר בפתח אליהו: "מלכות פה". מלכות היא כוח המופנה כלפי הזולת "אין מלך בלא עם", וכך גם דיבור.

כ "צדקה .. אתהפכא חשוכא לנהורא"

אולי שייך למ"ש בתניא פל"ז במעלת הצדקה (ויזכר גם לקמן בענין מעלת המעשה): "צדקה שקולה כנגד כל המצוות .. אין לך מצוה שנפש החיונית מתלבשת בה כל-כך כבמצוות הצדקה .. שאדם נותן מיגיע כפיו הרי כל כח נפשו החיונית מלושב בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשתכר בו מעות אלו וכשנותנן לצדקה הרי כל נפשו החיונית עולה לה' וגם מי שאינו נהנה מיגיעו מכל-מקום הואיל ובמעות אלו היה יכול לקנות חיי נפשו החיונית הרי נותן חיי נפשו לה'".

כא "כשהוא בא אל הדיבור צריך לו לילך דרך ז' מדריגות"

דיבור הוא שמגלה לזולת את הבנתו או רגשותיו, לכן "תחילה צריך להיות בבינה לחשוב איך לדבר ואחר-כך צריך להיות דרך אהבה ויראה" (אולי משום שאהבה היא תנועה של השפעה

באתי לגני ה'תשל"ח

יג

הבינה וששה הספירות שלאחרי זה], וצריך אדם להיות במדריגה זו שיהיה דיבור נחשב לו למעשה כג.

סיכום: כתיב גבורי כח עושי דברו, ופירש הבעש"ט שהדיבור צריך להיות בבחינת עשייה, היינו שצריך לילך תחילה בכל המידות עד מלכות (בחינת פה).

ועל דרך זה ובתוספת ביאור באור תורה להרב המגיד⁴⁷ על הפסוק⁴⁸ ושמרתם את חוקתי גו' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, כי הכלל הוא בכל המצות מעשיות, דרך משל ציצית, כשהם חוטיין, אין בהם חיות, רצונו לומר הקדושה העליונה, רק ענין המצוה, שכשהוא עושה, הוא מקשר כל המדריגות עד העשייה, דהיינו המחשבה והדיבור והעובדא (והמעשה) מתקשרים זה עם זה כו', וזהו אשר יעשה אותם (בעשייה, אזי) וחי בהם, רצונו לומר (המשכת) החיות העליונות בהם. והיינו, שיש מציאות המצוה (ועל-אחת-כמה-וכמה מציאות העולם), כמו חוטי הציצית, כפי שהם מצד עצמם, ויש גם ענין רצון (רעותא) ומחשבת האדם, שהוא ענין כוונת המצוה, וכן ענין הדיבור, ברכת המצוה, אבל כדי שיהיה ענין החיות, וחי בהם, שהוא ענין ההמשכה מז"א למלכות⁴⁹ כו', הרי זה דוקא על-ידי עשיית האדם (אשר יעשה אותם האדם), שאז נעשים חוטי הציצית בשלימותם, ומקיימים תפקידם, ואז גם המחשבה והכוונה דמצות ציצית וברכת מצות ציצית הם בשלימות.

סיכום: כדי שיהיה "וחי בהם" – המשכת חיות עליונה בחפצא של המצוה, והו דוקא ע"י "אשר יעשה אותם האדם" – עשיית האדם, ואזי גם הכוונה (מחשבה) והברכה (דיבור) הן בשלימות.

וזוהו גם מה שמבאר אדמו"ר הזקן בארוכה בתניא⁵⁰ פסק ההלכה הערוכה בתלמוד ופוסקים דהרהור לאו כדבור דמי⁵¹, ואם קרא קריאת-שמע

47) פל"ח.

47) סימן קי. וראה אוה"ת אחרי ע' ק.

48) ברכות כ, ב. שבת קנ, א. וראה טור אר"ח סס"ב.

48) אחרי יח, ה.

49) ראה אוה"ת שם.

ביאורים כמאמרי רבינו

כג "דיבור נחשב לו למעשה" שבע הספירות יש גם מעין עניין זה שבמעשה, שאזי הז"א נמשך למלכות.

מדברי הבעש"ט אלו רואים את שנתבאר בסעיף הקודם, שהמעשה הוא תכלית שלימות של כל הכוחות, ולכן כשדיבור עובר דרך ז' המידות אומרים עליו שיש לו את המעלה של מעשה. וכמו שיתבאר לקמן, שהיחודיות של התחתון היא שבכוחו להמשיך את העליון, והמעשה ממשיך את החיות האלוקית - ז"א . וא"כ בדיבור שעובר דרך

כד "זעיר אנפין"

שש המידות נקראות "זעיר אנפין" - פנים זעירות, לפי שהאור בהן מצומצם (ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' תקס"ה).

במחשבתו ובלבו לבד בכל כח כוונתו לא יצא ידי חובתו כו', וכן במצוות מעשיות כו'. והיינו, שגם אם כיון את כל הכוונות שבעולם, לא נעשה עדיין קיום המצוה, כי אם על-ידי עשיית המצוה בפועל, כל מצוה בענינה, בעשייה שלה, דהיינו, במצוות מעשיות הרי זה על-ידי העשייה כפשוטה, ובמצוות שבדיבור על-ידי הדיבור, ובמצוות שבמחשבה, כמו אהבת הוי"ה ויראת הוי"ה, על-ידי האהבה והיראה בפועל כו', לאחר ההתבוננות שהיא רק הקדמה והכנה ל"עשיית" המצוה דאהבת ה' ויראת ה' [כמו שכתוב בתחילת הרמב"ם⁵², האל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו כו', והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וכו', כפי שמבאר לאחר זה בארוכה], בדוגמת ההכנה לקיום מצות ציצית. ולאידך גיסא, אם היתה עשיית המצוה בפועל, הנה גם אם (מאיזה סיבה שתהיה) הי"ה חסר אצלו בכוונת המצוה, ועשאה כמצות אנשים מלומדה⁵³, יצא ידי-חובת קיום המצוה כו'. ומכל זה רואים גדול ענין המעשה.

סיכום: גם אדם שכיון את כל הכוונות שבעולם, לא קיים בכך את המצוה, ונדרשת עשיית המצוה בפועל. ולאידך, אם עשה המצוה, גם אם הי"ה חסר בכוונתה, יצא ידי חובה.

ו' יובן ע"פ ביאור אדמו"ר האמצעי בשערי אורה⁵⁴ בענין כל הגבוה יותר נופל ונמשך למטה מטה יותר, שמביא על זה ג' משלים, ומובן שכל משל מוסיף ביאור בענין זה⁵⁵. משל הא' הוא מאבוקה, שכדי שתאיר במקום רחוק ביותר, צריכה להיות במקומה אבוקה גדולה ביותר. ואף-על-פי שבמקום רחוק

(52) הל' יסוה"ת פ"ב ה"א"ב.

(54) נח, א ואילך. סה, א ואילך.

(53) ע"פ ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג, ב).

(55) ראה ד"ה באתי לגני תשי"ט ס"ד (תורת מנחם סה"מ באתי לגני ח"א ע' שטו ואילך).

ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

כז "ומובן שכל משל מוסיף ביאור בענין זה"
 בד"ה באתי לגני תשי"ט כותב "ויש-לומר בדרך-אפשר בביאור ענין הג' משלים, דהנה ענין מה שכל הגבוה גבוה ביותר יורד לנמוך נמוך ביותר, הוא ההמשכה מהעצמות לבריאה יצירה עשיה .. והנה סדר ההמשכה בעולמות בי"ע הוא בהאופן דאור מים ורקיע. וזהו ענין הג' משלים, דמשל האבוקה הוא ענין האור, ומשל החבית הוא ענין המים, ומשל הטפה הוא ענין הרקיע, שנעשה גשם ומהות חדש, ולכן מיא דאגלידו בטלו מתורת שאובין עד אשר לכמה דעות מעלין ואינן פוסלין,

כה "על-ידי האהבה והיראה בפועל"
 שאזי נרגשת האהבה והיראה בבשר הלב הגשמי של האדם (ראה ד"ה וארא אל הוי' תשי"ב ס"ג).
 כו "אם היתה עשיית המצוה בפועל .. יצא ידי-חובת קיום המצוה"
 "והיינו משום שהנשמה אינה צריכה תיקון לעצמה במצוות, רק להמשיך אור לתקן נפש החיונית והגוף על-ידי אותיות הדיבור שהנפש מדברת בה' מוצאות הפה, וכן במצות מעשיות שהנפש עושה בשאר אברי הגוף" (לקר"א פל"ח).

ואפל ביותר, רחוק בכמות ורחוק באיכות, מגיע רק אור קטן וחלוש, מכל-מקום, הא גופא שהאור מגיע במקום רחוק כזה, מוכיח שנמשך ממקום גבוה ביותר, מאבוקה גדולה ביותר. ומשל הב', מחבית מים, שכאשר החבית מלאה לגמרי, יותר ממה שיכולה להכיל, אזי עולים המים על גדותיה ונשפכים לחוץ, הנה אף-על-פי שמה שנשפך לחוץ הוא רק טיפין טיפין, מכל-מקום, הא גופא מורה שמילוי החבית הוא בשלימות כדבעי, שלימות גדולה. ומשל הג', מענין ההולדה, ששייך רק כשנעשה גדול (שהרי קטן אינו מוליד⁵⁶, וצריך להיות על-כל-פנים בן ט' שנים⁵⁷, שזוהי הגדלות בענין זה), הנה אף שענין ההולדה הוא מטיפה גשמית, מכל-מקום, הא גופא מוכיח שהמוחין שלו הם בשלימות, החל משלימות המוחין כפי שהיא אצל בן ט' שנים, ויתירה מזה, כשנעשה גדול, ועד לבן שמונה עשרה לחופה⁵⁸ כח.

סיכום: ג' משלים בענין כל הגבוה יותר נופל למטה ביותר: א. כשמגיע אור למקום רחוק ואפל ביותר, הרי זה מוכיח שנמשך מאבוקה גדולה ביותר. ב. כשהמים בחבית עולים על גדותיה, הרי הטיפות הניגרות הן המעידות שהיא מלאה בשלימות. ג. ענין ההולדה מטיפה גשמית שייך רק כשנעשה גדול, ומורה על שלימות המוחין.

תו"א מקץ מג, א. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי
פל"ד (קלג, א).
58) אבות פ"ה מכ"ב.

56) ראה סנהדרין סח, ב ואילך.
57) ראה נדה לב, ב. רמב"ם הל' אישות פ"א
ה"ג.

ביאורים במאמרי רבינו

ועושין מקוה לכתחילה".
יוליד דבר חדש, רק כמו שהוא לבד די להפקיע את עצמו ולא יוכל להשפיע לחוץ ממנו בהתחדשות יש מאין (תו"ח בשלה עמ' רפח).

ביאור הצורך בכוח מיוחד כדי להוליד: הבן משלב בתוכו שני צדדים, מצד אחד הוא מהות אחרת ונבדלת מהאב, ואף-על-פי-כן יש בו מעצמיות האב. כיצד יתכן שילוב כזה? אלא כח ההולדה בנפש הוא כח שאינו מוגדר בשום גדר ואפילו לא בהגדרה הבסיסית של 'אני', ולכן מבחינתו אין דבר המבדיל בינו לבין הזולת, ובמילא הוא יכול להימשך גם בדבר הזולת (ראה עד"ז בלקו"ש ח"ו עמ' 116).

זו הסיבה שהאב רוצה שהבן יצליח ויעמוד על רגליו' בלי להיות תלוי בו, ואינו רואה בזה סתירה למציאותו שלו, שכן הבן בא מדרגה כזו אצל האב שאינה מוגדרת ב'אני' של האב, ולכן מציאותו של הבן אינה סותרת אליה.

ביאור ההפרש בין ג' הבחינות: אור הוא דק ורוחני בתכלית. מים הם כבר מציאות דבר הנתפס אבל אינם כשאר דבר גולמי, שהרי הם ניידים [היינו שהם מתנענעים לכאן ולכאן ויכולים להמשיכם לכל צד שירצו]. ורקיע שהוא 'כעין הקרח' הנעשה מגילוד המים, הוא כמו כל דבר גולמי, אשר נמצא במצב וציוור קבוע מבלי הטיה ותנועה כלל (ספר הערכים ערך 'אור מים ורקיע' עמ' תז-ח).

כח "הולדה .. שלימות המוחין"
"אין בכח הטיפה להוליד ולד כי אם כאשר תצא בבחינת מותרות, מצד שנתמלאו כלי המוחין בשלימות .. והוא על-ידי כח התענוג שנתמלא במוח ביותר מכפי מדתו" (שערי אורה נח, ב). "פחות מבן ט' שנים אף-על-פי שיש טפה רוחנית וגשמית אינו מוליד כלל, לפי שאין בו מותרים מוחין .. לא

ובזה יובן גם מה שאמרו רז"ל (בסוף מסכת נזיר) גדול העונה אמן יותר מן המברך, וכפי שמבאר הצ"צ באור התורה⁵⁹ על-פי מ"ש בכתבי האריז"ל⁶⁰ שאמן בגימטריא הוי"ה אדנ"י⁶¹, דהנה, כללות החילוק בין הוי"ה לאדנ"י הוא, שהוי"ה הוא למעלה מהעולם, שלכן יכול להיות ה"ה הוה ויהי"ה כאחד⁶², אף-על-פי שזהו היפך גדר הזמן (ומה שהוי"ה הוא לשון מהוה⁶³, הרי זה רק שממנו נמשך התהוות העולם כט, וזה גופא רק על-ידי התלבשותו בשם אלקים), מה-שאינ-כן שם אדנ"י, שמורה שהוא אדון כל הארץ⁶⁴, שייך לעולמות התחתונים, שדוקא שם שייך ענין האדנות, דאין מלך בלא עם⁶⁵ 2. ולכן הנה רק שם הוי"ה נקרא שם העצם⁶⁶ 2א ושם המיוחד⁶⁷, מה-שאינ-כן שאר השמות, ועל-אחת-כמה-וכמה שם אדנ"י. אמנם, החיבור דהוי"ה ואדנ"י ביחד נעשה על-ידי אמירת אמן, והיינו, שבאמירת הברכה ישנו שם הוי"ה (שהרי הברכה היא בשם ומלכות), אבל אין זה בוודאות שהענין דמלך העולם הוא באופן שהברכה וההשפעה תומשך גם בעולם, מלשון העלם והסתרה⁶⁸, ובפרט בעולם שיש בו מקטרגים על שם הוי"ה (גילוי אלקות), כדאיתא בחדא"ג מהרש"א⁶⁹. אך על-ידי אמירת אמן, הוי"ה ואדנ"י

64 ראה ב"ר פי"ז, ד. תניא שעהייה"א רפ"ז.

65 בחיי וישב לח, ל. שם ר"פ בלק. כד הקמח ר"ה (ב) ד"ה ועוד (בהוצאת שאוועל - ע' שעט). תניא שעהייה"א שם.

66 כסף משנה הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרס שער יט (שער שם בן ד'). מור"ג ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב' פכ"ח.

67 סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. וראה פרס שם.

68 ראה לקו"ת שלח לו, ד. חוקת סה, א. שם, ד. ביאה"ז להצ"צ ח"א ע' שנה. ועוד.

69 נזיר שם.

59 ראה אוה"ת בראשית כרך ג תקנב, א. תקטו, א. עקב ע' תקיח ואילך. המשך חייב אדם לברך פ"ה. פל"ד (סה"מ תרל"ח ע' צח. ע' קפד).

60 פרי עץ חיים שער כוננת אמן פ"אד. מאו"א א, צד.

61 ראה זח"ב קצח, א. תקו"ז תי"ט (מ, א). תכו" (עא, ב).

62 זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהייה"א פ"ז (פב, א).

63 זהר ופרס שם. תניא שעהייה"א רפ"ד.

ביאורים במאמרי רבינו

כן משם הוי" מתהוים עולמות שענינם הוא רק השלמת הרצון, ומלכתחילה אין להם מציאות אישית.

לא "רק שם הוי" נקרא שם העצם .. מה-שאינ-כן שאר השמות"

כשקוראים לאדם בשם התואר והמעלה, כמו "חכם" או "גיבור", יש בשם הזה תוספת על האדם עצמו. השם הזה "מכיל" מעלה של חכמה או גבורה שמסתירה על האדם עצמו. לעומת זאת, כשקוראים לאדם בשמו, "ראובן" או "שמעון",

כט "הרי זה רק שממנו נמשך התהוות העולם"

כלומר, התהוות העולם רק נמשכת משם הוי", אבל היא נעשית בדרך ממילא ללא התעסקות, וזה מראה שהוא מרומם ממנה (שובה ישראל תשל"ו ס"ב).

ל "עולמות התחתונים .. שייך ענין האדנות" אדנות היא על עם, שהם מציאות נפרדת מהמלך ומקבלים עליהם מלכותו בדרך של קבלת עול. עם מלשון (גחלים) 'עוממות'. מה-שאינ-

ביחד, נמשכת השפעת הברכה גם בעולם, ועד לאופן דמרכים שלום בעולם (כהמשך דברי הגמרא לאחרי זה). וזהו גם מה שמבאר אדמו"ר מהר"ש בארוכה בהמשך חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום⁷⁰, שהענין דהעונה אמן הוא כמו הענין דמטבע ארוך (ברכה ארוכה), פותח בברוך וחותם בברוך⁷¹, שעל-ידי זה נעשה גם הבירור בקליפת נוגה כו', והיינו, שנוסף על ההתכללות דהוי"ה ואדנ"י, שהם שמות הקדושים, מודגשת גם הפעולה בקליפת נוגה שבעולם-הזה התחתון שאין תחתון למטה הימנו. וכללות הענין בזה הוא בדוגמת משנת"ל בנוגע לאבוקה גדולה (ועל דרך זה בנוגע לחבית מלאה מים, ובנוגע לגדלות המוחין), שהעילוי שבה ניכר דוקא כאשר האור מגיע למקום רחוק ושפל, שזהו עולם-הזה התחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו (בלשון התניא), ואף-על-פי-כן מאיר בו האור, על-כל-פנים כפי שמלוכש בגשמיות כו'.

סיכום: גדול העונה אמן יותר מן המברך, לפי שאמן בגימטריא הוי"ה ואדנ"י, וענייתה פועלת חיבור דשם הוי"ה שלמעלה מהעולם עם שם אדנ"י השייך לעולם, שתהיה נמשכת השפעת הברכה דשם הוי"ה גם בעולם, ואף בקליפת נוגה. וכנ"ל שהעילוי של האור ניכר כשמגיע למקום רחוק ושפל.

ז) ועוד זאת בנוגע למעלת ענין העשי'ה (עשי'ה גשמית וגם חומרית, בעולם העשי'ה, עולם-הזה הגשמי והחומרי), שעל-ידי זה נעשה "וחי בהם" (כנ"ל ס"ה), היינו, שנעשה עילוי בכל העולמות כולם ובכל סדר ההשתלשלות, כידוע המשל⁷² מהגבהת כותלי בית, שצריכים להתחיל להגבי'ה הקורה התחתון

72) תו"א בראשית ד, א. וראה גם לקו"ת נצבים מה, א. תו"מ סה"מ כסלו ע' קצדה והערה 19.

70) פי"ח. פל"ב. פל"ד (סה"מ תרל"ח ע' קל ואילך. ע' קעד ואילך. ע' קפא ואילך).

71) ראה ברכות מו, א.

ביאורים במאמרי רבינו

שני הדברים קשורים ותלויים זה בזה. שאר השמות הם שמות התואר והמעלה והם נושאים "תוכן" מסוים ופירוש, לכן הם גם יכולים להתפרש בלשון חול, כי התואר והתוכן שיש בהם יכולים להיות שייכים גם לדבר אחר. לעומת זאת, שם הוי"ה הוא שם העצם, אין בו שום פירוש אחר חוץ מזה שהוא שמו של הקדוש ברוך הוא, ולכן הוא אינו יכול לשמש לחול.

אין כאן שום פרט נוסף אלא רק סימן כדי לקרוא לאדם עצמו.

כך גם בענייניו של שם הוי"ה ובוהו שדווקא הוא נקרא "שם העצם". יש שני הבדלים בין שם הוי"ה לשאר השמות: א. לשאר השמות יש פירוש תוכני ומשמעות, ואילו לשם הוי"ה אין שום פירוש (כלומר פירוש בפשט התיבה); ב. שאר השמות יכולים לשמש גם בלשון חול, ואילו שם הוי"ה הוא תמיד קודש.

דוקא, ואז ממילא יוגבהו גם העליונים הימנו, מה-שאיין-כן אם הי'ה מתחיל מאמצע הכותל, לא הי'ה מגבי'ה התחתונים ב.

וזהו גם מה שמצינו בנוגע לכללות סדר ההשתלשלות, שיש כמה טעמים בזה, כדאיתא בע"ח⁷³ שזהו בכדי לגלות שלימות כחותיו (מן הכח אל הפועל), ובזהר⁷⁴ איתא שזהו בגין דישתמודעון ליה (כדי שידעו אותו), אמנם, מבואר בארוכה בהמשך תרס"ו⁷⁵ שטעמים אלו מספיקים רק בנוגע לעולם האצילות וכן בנוגע לנשמות כפי שהם בעולם האצילות כו', ולכן לא די בשלימות זו, שהרי תכלית השתלשלות העולמות אינה בשביל עולמות העליונים (כמו עולם האצילות) הואיל ולהם ירידה מאור פניו יתברך (כמבואר בתניא⁷⁶)⁷², ולכן צריכים להגבי'ה את כל סדר ההשתלשלות, מתחתיתו דוקא, מעולם-הזה התחתון, שזוהי תכלית הבריאה, לפי שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים⁷⁷.

73 שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף א.

קיב ואילך.

74 ח"ב מב, ב.

77 ראה תחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג.

75 ע' תמו. וראה שם ע' ז.

במדב"ר פי"ג, ו. תניא שם.

76 פל"ו. וראה סה"מ תרנ"ח ע' ל ואילך. תרע"ח ע'

ביאורים במאמרי רבינו

חדש". היינו שאין מדובר על עילוי דכוחות גלויים אלא העניין העצמי (שהוא הגורם מעלת הרגל הגלויה - לקו"ש נצבים ח"ד הערה 14). והוא מתבטא ונמצא דוקא בתחתון כדלקמן ביאור לה - המבאר שורש המעשה.

לג "הואיל ולהם ירידה מאור פניו יתברך" ברוב המקומות מפרשים התיבות "הואיל ולהם ירידה", שאצילות היא בבחינת ירידה לגבי מה שלמעלה ממנה. ברם כאן צ"ע אם אפשר לפרש כן: א. הרי עניין הירידה נאמר לכאורה על הצד שאצילות היא גילוי ההעלם, וטעמים הנ"ל נאמרו לכאורה על הצד שאצילות היא יש מאין (ראה ד"ה באתי לגני תשל"א ס"ג). ב. מסברא: מדוע זה שהם ירידה לגבי למעלה מהם, שולל שיבראו לצורך טעמים הנ"ל של יתגלו שלימות כחותיו וישתמודעון? וראה פירושים נוספים בזה בד"ה ארדה נא תרנ"ח, ובד"ה באתי לגני תשי"א ס"ה ביאור כה.

לב "צריכים להתחיל להגבי'ה הקורה התחתון"

העניין אינו רק טכני, מצד מיקומה של הקורה התחתונה, אלא גם משום שיש לקורה התחתונה כוח שאין לשאר הקורות. כלומר, העליונים והאמצעים אין בכוחם להעלות את התחתונים, אך התחתונים בכוחם להעלות את העליונים.

אך לכאורה צלה"ב, הרי כשם שהמעשה משפיעה על השכל, כך ויותר מכך השכל והלב משפיעים על המעשה, ואולי הכוונה כפי שכתוב בד"ה ארדה נא תרנ"ח עמ' לה, שההשפעה של הרגל (- המעשה) היא "יתר על המדה .. מוחין דגדלות". וכך גם עולה מהדוגמא שמביא שם: "כשיש כאב בראש רפואתו להקזי דם מהרגל ועל-ידי זה נרפא הראש .. חיות הנמשך על-ידי רפואה הוא בחינת המשכת חיות חדש מהנפש .. דהיינו שנמשך ממקום עליון ביותר .. ואינו דומה להמשכת החיות על-ידי אכילה שאינו חיות

וענין זה פועל איש ישראל על-ידי עבודתו לקונו בעולם העשייה במעשה בפועל, ובאופן של עשייה מלשון כפי'ה⁷⁸, כמו מעשין על הצדקה⁷⁹, והיינו, שאינו עושה זאת מצד טבעו ורגילותו, אלא מפני שזהו רצון הבורא [כפי שמצינו באברהם, שענינו מדת החסד, שלכן התעסק בהכנסת אורחים, שלאחרי שאכלו ושתו אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו, ואם לא רצו לברך, הי'ה מצער אותם (כראיתא במדרש⁸⁰), שבזה נראה שהתעסקותו בהכנסת אורחים אינה מצד טבעו ורגילותו, אלא מפני שזהו רצון הבורא⁸¹], שאז העשייה היא בשלימותה⁸². והיינו לפי שהכח היותר תחתון שאין תחתון למטה הימנו בכחות האדם הוא כח העשייה, וזהו המטה מטה ביותר שמגיע לגבוה גבוה ביותר, ועד למקום שלמעלה מכל קצוות, למעלה מכל מדידה והגבלה⁸².

סיכום: מעלת עולם העשייה, שעל ידו נעשית עליה בכל סדר ההשתלשלות, וזהו שטעם בריאת העולמות הוא "דירה בתחתונים". וענין זה פועל יהודי ע"י עשייה וברוך קבלת עול, שזהו המטה ביותר המגיע לגבוה ביותר.

סרמ"ח (ד"ה כל אדם).

80) ב"ר פמ"ט, ד.

81) ראה קונטרס ומעין מאמר א פ"ב. ד"ה למען דעת תר"ץ (סה"מ קונטרסים ח"א פד, א).

78) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תשסא ואילך. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רפט. תרל"ח ע' רנה. תרע"ח ע' קכא. ע' קכד ואילך. ע' קצב. תרצ"ט ע' 191.

79) מרדכי בבא בתרא ח, ב. בית יוסף לטור יו"ד

ביאורים במאמרי רבינו

ולכן הירידה של השכל עד לשם היא התפשטות בלי גבול (וכמו שהשכל ידבר אל בהמה). ולכן, ירידה גדולה זו יכולה להיות רק מצד דרגת הנפש שנמצאת בכל הכוחות בשווה. מה-שאיין-כן הבחינה בנפש שמצטמצמת בכל אבר לפי עניינו, היא כבר בחינה מוגבלת ואין בה את הבלי-גבול לירד עד למטה מטה.

ב. "שורש דהמעשה עצמו... הוא בעצם הנפש", כי דוקא עצם הנפש שאינו מוגדר בשום גדר, ואפילו לא בגדר של מעלת אדם, יכול להיות מקור למעשה גשמי שאינו ממעלת האדם. מה-שאיין-כן בחינת הגילוי בנפש – למרות היותה בלי גבול היא מוגדרת בגדר של מעלת אדם, ולכן יכול לבוא ממנה רק דבר של מעלה (ראה ד"ה ביום השני תשל"ב ובביאורנו שם, וראה גם ספר הערכים ח"א עמ' פט ועמ' קכד).

לד " שאז העשייה היא בשלימותה" ראה סה"מ תרע"ח (ס"ע קכד): "על-ידי הכפיה שהוא ענין הצמצום והנחת עצמותו על-ידי זה נעשה למעלה הצמצום להיות גילוי האור .. לצמצם עצמו להיות נמשך בבחינת אורו הבלי גבול בבחינת מדה וגבול, על דרך צמצם שכינתו כו' (בין בדי ארון), הרי זה ענין במדה שאדם מודד בה מודדן לו".

לה "וזהו המטה מטה ביותר שמגיע לגבוה גבוה ביותר, ועד למקום שלמעלה מכל קצוות, למעלה מכל מדידה והגבלה" שורשו הנעלה של כח המעשה הוא מצד ב' דברים:

א. הירידה של השכל עד לכוח המעשה, היא כמו התפשטות בלי גבול. כיון שכאמור לעיל, פעולת המעשה עצמה היא כמו מעשה של בהמה,

ח) וזהו באתי לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שלאחרי זה הי' הענין דחטא עץ-הדעת, וכמבואר באגה"ק⁸² שמזה נמשך אחר-כך מה שגלו ישראל (ששרשם הוא בבחינת פנים העליונים, פנימיות הקדושה) לבין האומות, גלות כפשוטו, מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו⁸³, ועד לגלות דחושך כפול ומכופל בימינו אלו, שזהו גם הענין דאות ק', כמבואר במאמר שזהו מה שאמרו רז"ל⁸⁴ ירד גבריאל ונעץ קנה (קנה השמאלי של הק') בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול (של רומי, שמורד בהקב"ה, והוא מיצר לישראל⁸⁵). אמנם, כללות ענין הגלות הוא רק בחיצוניות הדברים, אבל בפנימיות הדברים, הנה אפילו בשעת הגלות הרי זו ארצנו ואדמתנו⁸⁶, וכמו בישראל, שאפילו בשעת החטא היתה הנשמה באמנה אתו יתברך⁸⁷, והיינו לפי שהחלק אלקה ממעל ממש הוא בשלימות בכל אחד מישראל, ועד שישנה ההבטחה שכל ידח ממנו נדח. ולכן הנה הירידה לאות ק' (ענין הגלות) היא באופן שמהפכים אותו ועושים ממנו קרש למשכן, ובאופן שהאות ק' נעשית תחילת התיבה, עוד לפני הר' והש'. והוא ענין אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, שבא לאחרי שנעשה תחילה הענין דאתכפיא, על-ידי מחשבה דיבור ומעשה האדם, ובעיקר על-ידי המעשה, ועד שפועלים הענין דאתהפכא, שאז נעשה קיום היעוד את רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁸⁸, כי אפילו זדונות נעשו לו כזכיות⁸⁹, ועד לזכיות ממש, ועבודתם של ישראל היא בעלי' מקודש לקודש נעלה יותר, כמבואר בארוכה באגה"ק⁹⁰, ועד שבאים לשלימות נעלית יותר מעיקר שכינה בתחתונים כפי שהי' בתחלת הבריאה - ארץ יראה ושקטה⁹¹. וכל זה נעשה על-

82 סכ"ה (קמ, א).

83 תפלת מוסף דיו"ט.

84 שבת נו, ב.

85 פרושי' שבת שם - ד"ה כרך.

86 ראה שיחת מוצש"ק לך לך שנה זו (תשל"ח) - לקר"ש ח"כ ע' 309.

87 תניא ספכ"ד.

88 זכרי' יג, ב.

89 יומא פו, ב.

90 סכ"ו (קמה, א).

91 תהלים עו*, ט. וראה פס"ר פכ"א (ד"ה אנכי ה"א) ויל"ש עה"פ. תו"כ עה"פ (בחוקותי כו, ד) ועץ השדה יתן פריו. - בפס"ר ויל"ש שם, דיראה מפני שנתקללה, ובירושלמי כלאים פ"א ה"ז, דנתקללה על שעברה על הציווי (ופי' הפ"מ**) דהוציאה גם אלני

ביאורים במאמרי רבינו

וכמוכן גם מהלשון "גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו" (גופא) שהיא עדיין ארצנו ואדמתנו. עד שלכמה דעות יש לכל יהודי גם שבחוץ לארץ חלק (ד' אמות) בארץ ישראל גם בשעת הגלות, היות ש"קרקע אינה נגולת" (לקו"ש ח"כ עמ' 309).

לו "אפילו בשעת הגלות הרי זו ארצנו ואדמתנו" מכיון ש"לזרועך נתתי את הארץ הזאת" הי' באופן של כריתת ברית בה לא שייך שינויים, מובן שגם עתה נשאר בכל התוקף והשלימות.

* הקאפיטל תהלים דשנה זו - ראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך.

** בתורה שלימה (נה"פ בראשית א, יא - כרך א' ע' קיח) הקשה על זה. וכנראה הכרח הפ"מ הוא מפשטות לשון הירושלמי, שמ"ד זה פליג על ר"פ דאילני סרק הוסיפה למעליותא. וכבר ציין בתו"ש לב"ר ספ"ה.

ידי פעולת כל-אחד-ואחד מישראל, ובפרט בענין המעשה שהוא העיקר, ובאופן של כפי'ה (כנ"ל ס"ז), ועל-ידי זה כופים (מבטלים) את החושך כפול ומכופל של הגלות, ובשעתא חדא וברגעא חדא⁹² ישראל עושי' תשובה ומיד הן נגאלין⁹³, בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, והקיצו ורננו שוכני עפר⁹⁴ והוא (בעל ההילולא) בתוכם, ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובמהרה בימינו ממש.

סיכום: וזהו ש"עיקר שכינה בתחוננים היתה". אלא שאחר-כך הי' חטא עץ הדעת וממנו נמשכה הגלות. אמנם הגלות היא רק בחיצוניות, ולכן הירידה היא באופן שמהפכים את הק' ועושים ממנו קרש למשכן. והוא ענין האתהפכא הבא לאחר האתכפיא.

שהי' לאחרי שקראו שם "שלם". ואכ"מ).

92) ראה זח"א קכט, א.

93) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

94) ישע"י כו, יט.

סרק, אף שנצטוותה "עץ פרי", וזה יתקן לעת"ל***, ככתוב"כ שם: כ"בימי אדה"ר", ועוד יותר - דאילני סרק יתהפכו לעץ פרי, בדוגמא לאתבא בתיובתא.

וראה מדרש תהלים עה"פ (תהלים שם, ג) ויהי בשלם סוכו - מתחלת ברייתו של עולם (אבל בב"ר (פנ"ו, י) -

***) דבמ"ת רק ושקטה - שלא יוגרע, אבל לעת"ל יתוקן גם העבר. וראה של"ה (רעז, א) די' ג' ימים: יום הבריאה, דיראה ושקטה ולעת"ל.

סיכום כללי

וזהו שפירש הרב המגיד שכדי שיהי 'וחי בהם' – המשכת חיות עליונה בחפצא של מצוה, זהו דוקא על-ידי "אשר יעשה אותם האדם" – עשיית האדם, ואזי גם הכוונה (מחשבה) והברכה (דיבור) הן בשלימות.

וכדברי אדמו"ר הזקן, שעל-פי הלכה גם אדם שכוין את כל הכוונות שבעולם, לא קיים בכך את המצוה, ונדרשת עשיית המצוה בפועל. ולאידך, אם עשה המצוה, גם אם ה'ה חסר ככוונתה, יצא ידי חובה.

סעיף ו: ויובן על-פי ג' משלים של אדמו"ר האמצעי בענין כל הגבוה יותר נופל למטה ביותר: א. כשמגיע אור למקום רחוק ואפל ביותר, הרי זה מוכיח שנמשך מאבוקה גדולה ביותר. ב. כשהמים בחבית עולים על גדותיה, הרי הטיפות הנגירות הן המעידות שהיא מלאה בשלימות. ג. ענין ההולדה מטיפה גשמית שייך רק כשנעשה גדול, ומורה על שלימות המוחין.

וזהו גדול העונה אמן יותר מן המברך, לפי שאמן בגימטריא הו'ה' ואדנ"י, וענייתה פועלת חיבור דשם הו'ה' שלמעלה מהעולם עם שם אדנ"י השייך לעולם, שתה'ה נמשכת השפעת הברכה דשם הו'ה' גם בעולם, ואף בקליפת נוגה. וכנ"ל שהעילוי של האור ניכר כשמגיע למקום רחוק ושפל.

סעיף ז: ועוד במעלת עולם העשיה, שעל ידו נעשית עליה בכל סדר ההשתלשלות, וזהו שטעם בריאת העולמות הוא "דירה בתחתונים". וענין זה פועל יהודי ע"י עשי'ה ובדרך קבלת עול, שזהו המטה ביותר המגיע לגבוה ביותר.

סעיף ח: וזהו ש"עיקר שכינה בתחתונים היתה". אלא שאחר-כך היה חטא עץ הדעת וממנו נמשכה הגלות. אמנם הגלות היא רק בחיצוניות, ולכן הירידה היא באופן שמהפכים את הק' ועושים ממנו קרש למשכן. והוא ענין האתהפכא הבא לאחר האתכפיא.

סעיף א: עיקר שכינה בתחתונים היתה, ועל ידי החטאים נסתלקה לרקיע השביעי. הצדיקים הורידו את השכינה, עד למשה השביעי שהורידה למטה לארץ במתן תורה, ואחר-כך בעשיית המשכן.

עיקר ענינו של המשכן הוא קרשי עצי שטים. שטים מל' שטות, שהופכים את רוח השטות הגורמת לחטוא לשטות של קדושה. קרש אותיות שקר, שהופכים את השקר לקרש המשכן. ועל ידי זה פועלים השראת השכינה בעולם.

סעיף ב: עיקרה של תיבת שקר הוא אותיות ר' ק', הרומזות ל"זהבור רק אין בו מים", "מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו", והאות ש' היא החיות שהלעומת-זה לוקחת מקדושה.

בצד הקדושה מאות ד' נעשית ה', היינו ששני הקוין המחוברים מלמעלה ומימין רומזים על מחשבה ודיבור, והקו השמאלי הנפרד מורה על מעשה, שבא בצמצום גדול ויכול להיות נפרד מהאדם. ואילו בסטרא-אחרא מאות ר' נעשית ק', היינו שהקו של המעשה יורד למטה, הרומז שמעשהו הרע מורידו למטה.

סעיף ג: הסיבה להבדל בהמשכת המעשה (ה' או ק'), נובעת מהחילוק בין האות ד' לר'. בד' יש נקודה של יו"ד מאחוריה, הרומזת לנקודת היהדות, ולכן הרגל של הה' (הנעשית מהד') היא בשורה אחת עם הד', רמז לכך שהמעשה הוא כדבעי. משא"כ באות ר' אין יו"ד מאחוריה, ולכן הרגל של הק' (הנעשית מהר') נמשכת למטה מהשורה, רמז לכך שהמעשה הוא למטה מהקדושה.

סעיף ד: מהאמור מובן גודל ענין המעשה, הן בסטרא אחרא - שהירידה מטה היא ברגל השמאלית דווקא, והן בקדושה - שהתכלית היא לעשות מאות ד' ה'.

סעיף ה: וזהו שפירש הבעש"ט הפסוק "גבורי כח עושי דברו", שהדיבור צריך להיות בבחינת עשי'ה, היינו שצריך לילך תחילה בכל המידות עד מלכות (בחינת פה).

קובץ זה נדפס
לעילוי נשמת

הו"ח התמים
ר' יעקב

בן הרה"ח מאיר צבי ע"ה

סטמבלר

חסיד נאמן ומסור
לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נלב"ע י"א ניסן ה'תש"ע
ת.נ.צ.ב.ה

קובץ זה נדפס

על ידי ולזכות

הרה"ת משה הלוי

וזוגתו מרת מנוחה קריינדל
ומשפחתם

קליין

שיחיו לאורך ימים

ושנים טובות ובריאות

להצלחה רבה ומופלגה

בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו

בגשמיות וברוחניות

קובץ זה נדפס

לזכות

הרה"ת גד יעקב

ומשפחתו שיחיו

בליזינסקי

להצלחה רבה ומופלגה

בגשמיות וברוחניות,

ולחיזוק ההתקשרות

עם כ"ק אדמו"ר

נשיא דורנו

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות

ר' מרדכי

וזוגתו מרת חיה מושקא שיחיו

בן שבת

ולזכות

ליאור בת מרדכי,

יהושע בן אברהם שיחיו

יזכו להצלחה רבה ומופלגה בכל

אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולזכות ר' דוד ציון בן יצחק

וזוגתו זהבה בת מרדכי שיחיו

לרפואה שלימה וקרובה

החזקת מכון 'ביאורים במאמרי רבינו'

מוקדשת לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על-ידי ועד ידידי המכון

הרב לייבל ומשפחתו שיחיו בוימגארטען
ר' הלל דוד ומשפחתו שיחיו קרינסקי
ר' שמואל הכהן ומשפחתו שיחיו אייזנברג

לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח הרב **מרדכי שמואל**

בן הרה"ח הרב משה ע"ה

אשכנזי

רב ומרא דאתרא דכפר חב"ד במשך ארבעים שנה

התמסר ביגיעה עצומה ללימוד התורה בכלל

ולהעמקה בתורת רבותינו נשיאנו בפרט

נלב"ע ביום כ"ג טבת ה'תשע"ה

ת.נ.צ.ב.ה

ולזכות זוגתו, הרבנית **סימה** שתחי' אשכנזי

לאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות איתנה

ותזכה להצלחה רבה בעבודת הקודש בכפר חב"ד

ולרוות נחת חסידי אמיתי מכל יוצאי חלציה שיחיו

נדפס ע"י החפץ בעילום שמו